

Õiguskantsler

Teie 05.06.2014 nr

Meie 28.07.2014 nr 7-4/140798/1403215

Seisukoht õigusrikkumise puudumise kohta Sõidukite registreerimine Maanteeametis

Lugupeetud

Pöördusite minu poole avaldusega, milles palusite analüüsida Maanteeameti tegevust mootorsõidukite registreerimisel.

Täpsemalt valmistab Teile meelehärmi see, et alates 2013. aasta novembrist ei ole Maanteeametis enam võimalik registreerida 2009. aasta ja uuemaid sõidukeid liiklusregistrisse vastava taotluse esitamisega samal päeval. Sõiduki registreerimine võib nüüd võtta aega kuni 30 päeva. Teie arvates on menetlustähtaja pikenemine seotud sellega, et Maanteeamet kaasab sõiduki registreerimisprotsessi ka Maksu- ja Tolliameti, kes hindab enne sõiduki lõplikku registreerimist sõiduki (võimaliku) omanikuvahetusega seonduvaid maksuriske. Viitasite, et Maksu- ja Tolliamet võib pakkuda sõidukit registreerida soovivale isikule võimalust tasuda käibemaks Maksu- ja Tolliameti ettemaksukontole või teise võimalusena kantakse maksuriski hajutamiseks liiklusregistrisse märke selle kohta, et sõiduki edasimüümisel teavitatakse sellest maksuhaldurit. Palusite mul hinnata, kas Maanteeameti halduspraktika muutumine on õiguspärane.

Teile teadaolevalt võtsin Teile avalduse menetlusse. Arvestades, et Teile kritiseeritud Maanteeameti ning Maksu- ja Tolliameti praktika lähtub viidatud ametite ja Tarbijakaitseameti koostöös läbiviidavast n-õ autoturu korrastamise kampaaniast¹, pidasin vajalikuks uurida selle kampaania kohta selles osalevatelt asutustelt lähemalt. Sel põhjusel korraldasin täiendava teabe ja selgituste saamiseks 09.07.2014 kohtumise Maanteeameti, Maksu- ja Tolliameti ning Tarbijakaitseameti esindajatega. Eelkõige soovisin kohtumise käigus täpsemalt välja selgitada, kuidas toimub praktikas sõidukite registreerimise menetlus Maanteeametis ja milline on teiste asutuste roll selles.

Olles kuulnud ära Maanteeameti, Maksu- ja Tolliameti ning Tarbijakaitseameti esindajate seisukohad ning tutvunud asjakohaste õigusaktidega, **ei tuvastanud ma käesoleval juhul Maanteeameti tegevuses põhiõiguste ja -vabaduste tagamise põhimõtte ning hea halduse tava rikkumist.**

¹ Kampaaniaga seotud koduleht: ostatargalt.ee. Vt ka Maksu- ja Tolliameti pressiteateid, nt <http://www.emta.ee/index.php?id=35654&tpl=1026>.

Siinjuures rõhutan, et ma ei analüüsinud ühe konkreetse sõiduki registreerimise menetlust, vaid Maanteeameti ja teiste viidatud asutuste praktikat üldiselt. Selgitan Teile alljärgnevalt oma seisukoha õiguslikke põhjendusi.

Teie avaldusest nähtuvalt häirib Teid eelkõige see, et Maanteeameti ei ole sõidukeid võimalik registreerida juba taotluse esitamise päeval, vaid selleks võib kohati kuluda kuni 30 päeva.

Selgitan, et ei seadusest ega muudest õigusnormidest tulene Maanteeametile kohustust registreerida sõiduk samal päeval, mil laekub taotlus sõiduk registreerida. See ei tähenda aga, et sõiduki registreerimise menetlus, mis on haldusmenetlus², võiks kesta ebamõistlikult pika aja. Riigikohtu praktikast tuleneb, et kui haldusmenetluseks ei ole kehtestatud konkreetset tähtaega, tuleb asutusel reageerida isiku pöördumisele mõistliku aja jooksul.³ Sellise mõistliku aja määratlemine sõltub mitmest asjaolust: küsimuse keerukusest ja asja lahendamiseks vajalikest menetlustoimingutest; esitatud taotluse nõuetekohasusest; sellest, kas osutub vajalikuks küsida taotlejalt täiendavat teavet või dokumente; kas ka taotleja ise on sellises olukorras koostööaldis jne.⁴ Kõik nimetatud faktorid mõjutavad menetluse kestust. Arvestades, et menetluse mõistlik kestus sõltub seega iga konkreetse menetluse asjaoludest, ei ole mul võimalik anda abstraktselt hinnangut selle kohta, kui pikk peaks sõiduki registreerimise menetlus Maanteeameti olema. Samas tõden, et Teie viidatud 30 päeva kestev sõiduki registreerimise menetlus ei tundu mulle ebamõistlikult pikk, eriti nendel juhtudel, kui esineb vajadus enne sõiduki registreerimist kontrollida põhjalikumalt sõidukiga seotud asjaolusid.

Õiguskantsleri Kantseleis toimunud eespool viidatud kohtumisel sain kinnitust, et üldjuhul esineb asjakohane põhjendus, miks osade sõidukite registreerimine liiklusregistrisse võtab aega rohkem, kui üks tööpäev. Selgitan.

Sõidukite registreerimise menetlust reguleerivad eelkõige liiklusseadus (edaspidi *LS*) ning selle alusel kehtestatud majandus- ja kommunikatsiooniministri 03.03.2011 määrus nr 19 „Mootorsõiduki ja selle haagise registreerimise tingimused ja kord“ (edaspidi *mootorsõidukite registreerimise määrus*). *LS* § 76 lõikest 9 nähtub, et enne mootorsõiduki registreerimist tuleb läbida registreerimiselne tehnonõuetele vastavuse kontroll. Mootorsõiduki registreerimise määruse § 5 lõigete 4–5 ning § 5 kohaselt identifitseeritakse selle kontrolli käigus sõiduk (identifitseerimisnumber, andmesilt ja tüübikinnitus number), kontrollitakse vastavust riiklikule tüübikinnitusele ja teistele dokumentidele (registreerimistunnistus, välja arvatud uue sõiduki registreerimisel; sõiduki omandamise või valduse õiguslikku alust tõendavad dokumendid; volikiri, kui sõiduki esitab omaniku esindaja; jm) ning kehtivatele tehnonõuetele (nt rehvid, klaasid, valgustusseadmed).

Pärast registreerimiseelse tehnonõuetele vastavuse kontrolli läbimist esitab sõiduki omanik või tema esindaja või muu registritoimingu taotlemiseks õigustatud isik Maanteeametile taotluse sõiduki registreerimiseks. Seejuures sätestab mootorsõidukite registreerimise määruse § 6 lg 5, et isikul võib olla vajalik esitada Maanteeametile lisaks taotlusele ka täiendavaid dokumente: sõiduki seaduslikku omandamist tõendavad dokumendid; kasutatud sõiduki registreerimisel sõiduki registreerimistunnistus, kui see on eelnevalt väljastatud jm.

Maanteeametil võib olla vajalik esitatud dokumente ka kontrollida. Mootorsõidukite registreerimise määruse § 3 lg 7 järgi on Maanteeametil õigus kontrollida enne sõiduki

² Liiklusseaduse (*LS*) § 1 lõikest 5 tulenevalt kohaldatakse liiklusseaduses ettenähtud haldusmenetlusele haldusmenetluse seaduse sätteid, arvestades liiklusseaduse erisusi.

³ RKHKo 29.04.2014, nr 3-3-1-78-13, p 16.

⁴ Vt ka RKHKo 21.09.2011. nr 3-3-1-5-11, p 24.

registritoimingu tegemist esitatud andmete õigsust, teha selleks muu hulgas järelepärimisi, samuti kontrollida ja täpsustada andmeid päritoluriigi registreerimistunnistuse väljaandnud asutusest. Täpsemalt võib Maanteeamet esitada päringuid ja saada andmeid karistusregistrist, rahvastikuregistrist ning teistest riigi või kohaliku omavalitsuse andmekogudest (LS § 175 lg 2). Saadud andmed vajavad enamasti täiendavat analüüsi, mis võtab aega. Lisaks sätestab LS § 175 lg 3, et juhul kui Maanteeametil tekib kahtlus talle esitatud dokumentide õigsuses, on tal õigus esitatud dokumendid ära võtta ning edastada need kontrollimiseks pädevale riigiasutusele (LS § 175 lg 3). Sellise kontrolli teostamine nõuab samuti aega.

Kirjeldatud põhjustel ei pruugi sõiduki registreerimine liiklusregistris selleks taotluse esitamise päeval olla võimalik. Eeltoodust tulenevalt ei tuvastanud ma, et Maanteeameti praktika, mille kohaselt võib sõiduki liiklusregistrisse registreerimise menetlus võtta aega kuni 30 päeva, oleks vastuolus põhiõiguste ja -vabaduste tagamise põhimõtte ning hea halduse tavaga.

Asjaolu, et sõidukite registreerimise menetluse raames teeb Maanteeamet koostööd Maksu- ja Tolliametiga, informeerides Maksu- ja Tolliametit sõidukite registreerimiseks esitatud avaldustest, ei muuda minu järeldust. Seda esiteks selle tõttu, et Maksu- ja Tolliametil on õigus tutvuda nende andmetega (LS § 184 lg 5 ls 1). Teiseks leian, et kirjeldatud ametitevaheline koostöö ei koorma sõidukit liiklusregistrisse registreerida soovivat isikut ega piira tema õigusi, sh ei muuda sõiduki registreerimise menetluse kestust ebamõistlikult pikaks. Selgitan.

Minu menetluse raames toimunud kohtumisel selgitasid Maanteeameti ning Maksu- ja Tolliameti esindajad, et Maksu- ja Tolliamet teostab Maanteeametilt saadud andmete analüüsi üldjuhul mõne päeva jooksul. Ametid märkisid, et juhtudel, kui Maksu- ja Tolliamet tuvastab võimaliku maksuriski, võib amet võtta pärast Maanteeametilt saadud teabe esialgset analüüsi ühendust sõidukit liiklusregistris registreerida sooviva isikuga ning pakkuda talle võimalust tasuda vabatahtlikult sõiduki (tulevaselt) võõrandamistehingult arvestatud käibemaks Maksu- ja Tolliameti ettemaksukontole. Samuti võib Maksu- ja Tolliamet teatud juhtudel selgitada isikule, et sõiduki registreerimisel liiklusregistris kannab Maanteeamet oma infosüsteemidesse märke selle kohta, et sõiduki omaniku vahetumise korral peab Maanteeamet teavitama sellest Maksu- ja Tolliametit, et Maksu- ja Tolliamet saaks kontrollida maksuseaduste täitmist. Ma ei näe, et sellised tegevused piiraksid sõidukit liiklusregistrisse registreerida sooviva isiku õigusi. Nimelt ei ole käibemaksu vabatahtlik n-õ ette maksmine isikule kohustuslik. Maanteeameti infosüsteemidesse informatiivse märke tegemine ei oma aga õiguslikku tähendust, seda muu hulgas sõiduki käsutamisel.

Kui aga Maksu- ja Tolliamet avastab Maanteeameti andmetega tutvumisel, et seoses sõiduki omanikuvahetusega võib esineda tõsiseid maksuriske, algatab Maksu- ja Tolliamet selleks eraldi menetluse – maksumenetluse. See aga on sõiduki registreerimise menetlusest erinev menetlus ega mõjuta esimese tähtaega.

Nendel põhjustel leiangi, et Maanteeameti ning Maksu- ja Tolliameti vaheline koostöö ei välju põhiseadusega ja seadustega ette antud raamidest. Lisaks pean rõhutama, et **minu hinnangul teenib Maanteeameti, Maksu- ja Tolliameti ning Tarbijakaitseameti koostöös läbiviidav kasutatud autode turu korrastamise kampaania olulisi eesmärke, olles suunatud nii sõidukite ostjate kui ka nende müüjate teavitamisele ja teadlikkuse tõstmisele kehtivatest õigusnormidest ja võimalikest kasutatud sõiduki ostuga kaasnevatest probleemkohtadest. Samuti on kampaania eesmärk tagada kasutatud sõidukite turul aus konkurents ning kindlustada maksude tõhusam laekumine riigieelarvesse.**

Märgin siiski, et kui Teie hinnangul viivitab Maanteeamet ühel või teisel konkreetsel juhtumil registritoimingu tegemisega ebamõistlikult ja põhjendamatult kaua, rikkudes seeläbi Teie või Teie esindatava isiku õigusi, võib Teil olla võimalik kaitsta oma või Teie esindatava isiku õigusi kohtus.⁵

Eeltoodud järeldustega lõpetan Teie avalduse alusel algatatud menetluse. Tänan Teid veel kord minu poole pöördumast.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Hent Kalmo
õiguskantsleri asetäitja-nõunik
õiguskantsleri volitusel

Merike Saarmann 6938414
merike.saarmann@oiguskantsler.ee
Olga Lavrova 693 8410
olga.lavrova@oiguskantsler.ee

⁵ Vt halduskohtumenetluse seadustiku § 6 lg 2; RKHKo 14.01.2009, nr 3-3-1-62-08, p 9.